

Milieuvizier Rechtsbijstand

Postbus 612
3300 AP Dordrecht

rechtsbijstand@milieuvizier.nl

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Uw WOO verzoek over inrichting SABIC Innovative Plastics vanaf 2010	353696		

Middelburg, 12 september 2023

Geachte heer

Hierbij ontvangt u het besluit op uw Woo-verzoek. Wij hebben documenten gevonden die over het onderwerp van uw Woo-verzoek gaan en hebben besloten die informatie (deels) openbaar te maken. In deze brief geven wij uitleg over dit besluit.

Op 2 juli 2023 heeft u Gedeputeerde Staten op grond van de Wet open overheid (Woo) verzocht om - kort gezegd - openbaarmaking van informatie die inzicht geeft over de productie, het gebruik en de lozing van PFAS, zoals PFOA, PFOS, GenX of aanverwante stoffen door SABIC Innovative Plastics of aanverwante bedrijven. Op 14 juli 2023 is de beslistermijn met twee weken verdaagd. Op 14 augustus 2023 hebben wij u bericht dat de termijn vanwege het vragen van zienswijzen zou worden opgeschort.

Uw verzoek

U verzoekt ons om openbaarmaking van informatie die inzicht geeft over de productie, het gebruik en de lozing van PFAS zoals PFOA, PFOS, GenX of aanverwante stoffen door SABIC Innovative Plastics of aanverwante bedrijven. U geeft in uw brief van 2 juli aan dat daarbij concreet gaat om de volgende informatie:

- a. alle vigerende vergunningen waar deze stoffen aan de orde komen, inclusief aanvraag en bijlagen en adviezen over deze vergunningen;
- b. alle controleverslagen vanaf 2010;
- c. alle handhavingsbesluiten waarschuwingen of aanschrijvingen vanaf 2010;
- d. alle emissiemetingen vanaf 2010;
- e. alle door SABIC aangeleverde onderzoeken vanaf 2010;
- f. alle metingen in het water en/of de bodem in de omgeving van SABIC en/of lozingspunten;
- g. alle gespreksverslagen, adviezen van ambtenaren of derden en beslisnota's die zijn gedeeld op het niveau van management of bestuurders vanaf 2010;
- h. adviezen van derden;

- i. andere documenten die - aanvullend of in plaats van gevraagde documenten - inzicht in het onderwerp kunnen geven.

Wettelijk kader

Artikel 4.1, zevende lid, van de Woo bepaalt dat een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in hoofdstuk 5 van de Woo. Een bestuursorgaan zal het verstrekken van de gevraagde informatie achterwege kunnen (dan wel moeten) laten wanneer zich een of meer van de in artikel 5.1 en 5.2 van de Woo genoemde uitzonderingen en beperkingen voordoen.

Inventarisatie

Sabic loost afvalwater via een persleiding van Waterschap Brabantse Delta in de Westerschelde. Dit afvalwater bevat stoffen uit de PFAS-groep. Provincie Zeeland is hier pas sinds medio juni 2022 van op de hoogte. Wij hebben dan ook geen informatie of documenten in ons bezit over dit onderwerp van voor deze datum.

Gedeputeerde Staten van Zeeland zijn geen bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning van Sabic noch voor de lozing van afvalwater afkomstig van Sabic in de Westerschelde. Ook voor het gebruik van de persleiding van het Waterschap Brabantse Delta zijn Gedeputeerde Staten geen betrokken partij. Dit betekent dat wij niet over informatie beschikken zoals gevraagd in onderdelen a tot met f, anders dan beschikbaar is uit openbare bronnen.

Wel hebben wij bij het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning en de (indirecte) lozing van Sabic aangedrongen op en voortvarende reductie van de lozing van PFAS. Dat hebben we via een aantal bestuurlijke gesprekken, brieven en emails gedaan. Deze vallen onder onderdeel g van uw verzoek en zijn bijgevoegd.

Er is gezocht naar documenten die betrekking hebben op het onderwerp van uw verzoek tot het moment van de ontvangst van uw verzoek. Dat laatste moment is bepalend voor de reikwijdte van uw verzoek. Er is gezocht binnen de systemen van Gedeputeerde Staten. Hierbij is er alles aan gedaan om tot een zo volledige mogelijke inventarisatie te komen. Behalve in ons zaakstelsel en mailapplicaties is ook gezocht in persoonlijke bestanden. Daarbij is gezocht op zoektermen als 'PFAS', 'Sabic', 'lozing'.

Wij hebben de volgende (11) documenten gevonden:

- 001 Mededelingen cie ruimte over PFAS en Sabic;
- 002 Aantekeningen Lemkes – vd Velde 8 juni 2022;
- 003 Memo opties aanpak PFAS Zeeland Brabant;
- 004 Annotatie Bestuurlijk overleg aanpak PFAS;
- 005 Bestuurlijk overleg Brabant Zeeland aanpak PFAS;
- 006 GS nota handelingsperspectief PFAS dossier Brabant Rijk;
- 007 GS brief actualisering vergunningen Brabant;
- 008 Getekende brief provincie NB aan Zeeland;
- 009 E-mail gedeputeerde vd Velde aan gedeputeerde Lemkes 3 maart 2023;
- 010 Annotatie overleg met Lemkes vrijdag 31 maart;
- 011 Verslag Overleg PFAS Provincie Noord-Brabant Zeeland 31 maart 2023.

Op onze website hebben we informatie over PFAS ontsloten (www.zeeland.nl/pfas). Hier zijn ook de drie voortgangsrapportages van de PFAS coördinatoren te vinden. In deze rapportages is ook aandacht besteed aan (aanpak van) de lozing van Sabic. Ook hebben wij diverse onderzoeken over PFAS in de Westerschelde hier gepubliceerd (onder deel i van u verzoek).

Er zijn geen andere adviezen van derden (onderdeel h) of andere documenten (onderdeel i) gericht op de lozing van PFAS door Sabic in ons bezit.

Emissiegegevens

Uw verzoek bevat informatie die gaat over emissies in het milieu. Milieu-informatie over emissies in het milieu worden altijd openbaar gemaakt. De uitzonderingsgronden van artikel 5.1, eerste en tweede lid van de Woo zijn daarop niet van toepassing. Dit staat in artikel 5.1, zevende lid van de Woo.

Informatie van derde(n)

Uw verzoek bevat informatie van derden. Wij zijn niet verantwoordelijk voor de juistheid of volledigheid van deze informatie. Dit staat in artikel 2.4, vierde lid van de Woo.

Overwegingen

De door ons gevonden documenten zijn beoordeeld of deze openbaar gemaakt kunnen worden. Wij hebben het algemeen belang van openbaarheid van informatie afgewogen tegen de belangen die in de artikelen 5.1 en 5.2 van de Woo staan. Bij deze beoordeling is gekeken of een van deze belangen zwaarder weegt dan openbaarheid.

Grenzen aan openbaarheid

Wij maken de documenten deels openbaar. Wij hebben informatie onleesbaar gemaakt omdat deze valt onder twee uitzonderingsgronden uit hoofdstuk 5 van de Woo.

De uitzonderingsgronden leggen wij hieronder verder uit. De informatie die onder deze uitzonderingsgronden valt, is onleesbaar gemaakt en wordt in de documenten aangeduid met de letters J en R.

J. De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (artikel 5.1, tweede lid, onder e van de Woo)

Informatie wordt niet verstrekt als de persoonlijke levenssfeer van één of meer natuurlijke personen in het geding is en de eerbiediging daarvan zwaarder weegt dan het belang van openbaarheid. Deze uitzonderingsgrond slaat op persoonsgegevens die (indirect) te herleiden zijn tot een individu, zoals namen, e-mailadressen, telefoonnummers en functienamen. Vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap kunnen voor het beschermen van de persoonlijke levenssfeer of voor het voorkomen van onevenredige benadeling de namen van ambtenaren (tot en met het niveau van de secretaris-generaal) op grond van deze uitzonderingsgrond niet worden verstrekt. Een uitzondering zijn de namen van ambtenaren in die documenten waarin zij een besluit op grond van een mandaat hebben ondertekend. Uit het oogpunt van controleerbaarheid van de taakuitoefening wordt in dat geval de naam van de betrokken ambtenaar in beginsel wel openbaar gemaakt.

R. Persoonlijke beleidsopvattingen (art. 5.2, eerste lid van de Woo)

Deze uitzonderingsgrond beschermt de persoonlijke beleidsopvattingen die zijn opgenomen in documenten, opgesteld voor intern beraad, en is bedoeld om deelnemers aan het intern beraad te beschermen tegen het bekend worden van hun bijdrage aan dat beraad om te vermijden dat de deelnemers zich in het intern beraad terughoudend opstellen. Het dient ter bescherming van de ambtenaar en niet ter bescherming van het bestuursorgaan dat al dan niet van de persoonlijke beleidsopvatting gebruik maakt. Onder 'intern beraad' wordt verstaan het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid. Voorbeelden van documenten die worden opgesteld ten behoeve van intern beraad zijn: nota's van ambtenaren aan hun politieke en ambtelijke chefs, correspondentie tussen de onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies. De bedoeling om ze als stukken voor intern beraad beschouwd te zien moet uitdrukkelijk blijken of redelijkerwijs te vermoeden zijn. De bedoeling blijkt als het document dienen voor gebruik binnen de overheid ten behoeve van de beleids- of besluitvorming. Conceptrapporten kunnen worden aangemerkt als interne mededelingen, maar kunnen niet worden geweigerd, voor zover zij geen persoonlijke beleidsopvattingen bevatten.

Er kan ook sprake zijn van intern beraad als overleg plaatsvindt met personen van buiten het bestuursorgaan. Echter, dit is alleen het geval wanneer de externen geen eigen belang vertegenwoordigen, maar slechts het bestuursorgaan uit eigen ervaring of deskundigheid adviseren. Alleen die onderdelen van intern beraad die zijn aan te merken als persoonlijke beleidsopvattingen kunnen aan de openbaarheid worden onthouden. Onder persoonlijke beleidsopvattingen wordt verstaan: ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad. Geen persoonlijke beleidsopvattingen zijn: feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter.

Openbaarmaking

Dit besluit en de openbaar gemaakte documenten plaatsen wij geanonimiseerd (zonder persoonsgegevens) op www.zeeland.nl/loket/woo-verzoek.

Van:
Verzonden: donderdag 9 juni 2022 16:19
Aan:
Onderwerp: mededelingen cie ruimte

Drie mededelingen

- 3M: heeft eerste positieve reactie gegeven op uw verzoek om langs te komen in uw Staten / voor een toelichting. Wel gevraagd om nadere toelichting op het verzoek. Dat doe ik maandag. Daarna in contact via de statengriffie met uw agendacommissie datum bepalen.
- Schade: Coördinatoren hebben in gang gezet. In Tweede Kamer ook motie aangenomen om hier naar te kijken en nu loopt verkenning door landsadvocaat over wat mogelijk en kansrijk is. Vanuit provincie zien we rol om daar ook andere belanghebbenden in mee te nemen. We moeten nog wel voorzichtig zijn in verwachtingen over uitkomsten en termijn waarop dit resultaat kan hebben. Vanuit de provincie hebben we voor nu op onze webpagina aangegeven [quote website] "dat bedrijven en organisaties die schade ondervinden van de PFAS in de Westerschelde en op de hoogte gehouden willen worden van de eventuele stappen die gezet gaan worden kunnen zich hiervoor aanmelden via pfas@zeeland.nl."
- Mededeling Sabic. Volgt via J

Eerste opzet Sabic:

- Derde mededeling houdt verband met het feit dat we na vele maanden PFAS dossier we steeds meer en meer te weten komen.
- Een voorbeeld hiervan is Sabic uit Bergen op Zoom, waar blijkt dat een stevige PFAS lozing vandaan komt. Betreft ca. 50 kg op jaarbasis. Naar aanleiding van een traject nieuwe Omgevingsvergunning kwam dit boven tafel. Bedrijf, ODMWB en BG Provincie Noord Brabant hebben dit voortvarend opgepakt en ik waardeer het dat ze ons ook snel en proactief hebben geïnformeerd. Naar mijn informatie wordt met een nieuwe vergunning aangekoerst op een reductie van 90%.
- Bedrijf doet niets verkeerd. Ze handelen binnen hun vergunning. Maar we vinden het wel onwenselijk. En het bedrijf wil ook stappen zetten, de ODMWB pakt het op, het bedrijf werkt goed mee. Maar om te voorkomen dat landelijk je van bedrijf tot bedrijf iedere keer een moet gaan kijken en we te veel afhankelijk zijn van toevalligheden, is landelijk beleid nodig. En daar moeten we op inzetten, dat is ook iets wat ik wil meenemen naar gesprek met de minister en staatssecretaris.

8 juni 2022

Stand van zaken vanuit Zeeland aangegeven. Brabant zit vooral op toetsing van stikstof emissies, in Zeeland komt daar ook PFAS bij.

Jen Sabic.

Gedeputeerde Lemkes is op bezoek geweest bij [§] (21 kg/jaar) doet voorstellen om PFAS te verminderen, maar het is een complexe materie. Alleen [§] kan PFAS-houdend blusschuim uit afvalwater verwijderen. Nabehandeling is op dit moment in onderzoek. [§] heeft alle bereidheid en inzet volgens gedeputeerde.

Afgesproken wordt om een gezamenlijk bestuurlijk overleg met het Waterschap te voeren.

R

[REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]

Afgesproken wordt dat Zeeland de resultaten van dit gesprek terug koppelt aan Brabant.

Memo opties aanpak van PFAS

Inleiding

ZZS-stoffen vormen een groeiend probleem voor overheden. Momenteel zorgen de PFAS-lozingen van meerdere bedrijven op de Westerschelde voor veel media-aandacht. Inmiddels is tussen verschillende overheden in Zeeland en Brabant gesproken over het handelingsperspectief voor de PFAS-problematiek. Zoals in de verschillende overleggen over deze problematiek geduid is het goed om de separate lijnen Zeeland-WBD (met lijn naar het ministerie van IenW) en WBD-OMWB-PNB samen te brengen naar een bestuurlijk overleg Zeeland-Brabant, gevolgd door een gezamenlijk bestuurlijk overleg met IenW.

Dit memo beschrijft het handelingsperspectief vanuit de rollen in de keten voor Rijk, Provincies, Brabantse Delta, OMWB en specifieke bedrijven, variërend van generieke acties voor de langere termijn tot acties door/bij specifieke bedrijven meer voor de kortere termijn.

Problematiek ZZS

Algemeen

Carcinogene, mutagene en reprotoxische (CMR) stoffen, (zeer) persistente, (zeer) bio accumulerende en toxische (PBT) stoffen en stoffen met soortgelijke eigenschappen zoals hormoon verstorende stoffen, hebben een ernstig risico voor de volksgezondheid als ze in het milieu komen. Daarom worden ze Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) genoemd en het RIVM heeft hiervan op basis van internationale en Europese verplichtingen een lijst opgesteld. De lijst maakt een onderscheid tussen ZZS en potentiële ZZS (afgekort pZZS), waarbij van de laatstgenoemde nog onderzoek loopt om vast te stellen of ze daadwerkelijk ZZS zijn. Binnen de provincie Noord-Brabant is het beleid evenals in Zuid-Holland, dat pZZS worden behandeld alsof ze ZZS zijn.

Binnen de (p)ZZS verdienen de stoffen die slecht afbreken (persistent zijn) extra aandacht, degene die hiervan momenteel de meeste problemen veroorzaken zijn PFAS (Poly- en perfluoralkylstoffen). De term PFAS beslaat een grote groep van fluorhoudende koolwaterstoffen die geproduceerd worden voor een veelheid aan toepassingen. Emissies van PFAS naar het milieu breken echter niet af maar stapelen zich op en kunnen daardoor uiteindelijk lokaal onwenselijk hoge waarden bereiken. Ook voor afvalverwerkers is het zeer moeilijk om PFAS af te verwerken, omdat ze pas bij een temperatuur van 1.200 graden Celsius afbreken. Omdat PFAS zoveel worden gebruikt zitten ze in lage concentraties in allerlei afvalstromen, wat het nog moeilijker maakt ze op te ruimen.

Emissies naar lucht, water en bodem worden steeds meer op stofniveau beoordeeld ten aanzien van milieubezwaarlijkheid en de benodigde saneringsinspanning. Waar dergelijke stoffen voorheen nauwelijks op de kaart stonden omdat er geen kennis van of meetmethoden voor waren is er inmiddels een groep van rond de 150.000 stoffen in beeld, waarvan er nu al ruim 1.700 door de overheid zijn benoemd als (potentieel) zeer zorgwekkend en waarvan er steeds maar nieuwe bij blijven komen. Veelal zijn er ook nog geen specifieke normen voor, maar moeten deze per stof via een ingewikkeld traject door het RIVM worden afgeleid. En voor (p)ZZS in afvalstoffen bestaat zelfs in het geheel nog geen toetsingskader, hier wordt momenteel nog aan gewerkt.

Bijkomend effect bij (p)ZZS is het ontstaan van maatschappelijke onrust. Aanpak van deze (p)ZZS stoffen heeft prioriteit, gelet op de classificatie als de meest gevaarlijke stoffen voor mens en milieu. Voor (p)ZZS geldt landelijk beleid, dat is vastgelegd in het Activiteitenbesluit milieubeheer, Algemene Beoordelingsmethodiek (ABM) en Handboek Immissie. Dit beleid richt zich op het voorkomen of beperken van (p)ZZS in de leefomgeving. Dit verplicht bedrijven om uitstoot van (p)ZZS naar lucht, oppervlaktewater, afvalwater en bodem te voorkomen. Als dat niet haalbaar is, dan moeten de emissies zoveel mogelijk worden beperkt, gericht op het zo dicht mogelijk benaderen van een nul emissie: de minimalisatieverplichting. Problematisch is de vaststelling van de geschikte en haalbare saneringsinspanningen op basis van de milieubezwaarlijkheid. Hiervoor is namelijk geen pakkend beleid, zoals dat voor de 'gangbare' verontreinigingen wel grotendeels

bestaat. De initiatiefnemer is op basis van de zorgplicht verantwoordelijk voor de uitwerking en implementatie van de saneringsmogelijkheden, hetgeen doorgaans tijdrovend is. Daarnaast vereist de beoordeling van deze uitwerking de nodige expertise en capaciteit bij het bevoegd gezag en adviseurs. Bij het steeds verder ontsluiten van de 'stoffen black box' zal bovenstaande proces herhaaldelijk plaats gaan vinden de komende jaren. Inmiddels is er door middel van de (p)ZZS uitvraag bij de bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag in Brabant al een goed beeld van de forse omvang van de (p)ZZS problematiek.

Prioritering (p)ZZS aanpak

Er speelt erg veel ten aanzien van (p)ZZS en dat maakt dat er geprioriteerd moet worden. Over de wijze van prioriteren wordt al enige tijd nagedacht maar hiervoor is nog niets officieel vastgelegd. Hetgeen wat telkens hoog scoort qua prioriteit zijn persistente (p)ZZS die slecht afbreken en waar afvalverwerkers weinig mee kunnen qua verwerking. Op die manier komt de focus al snel te liggen op PFAS, zware metalen en bijvoorbeeld ook broomhoudende koolwaterstoffen. Momenteel lopen er diverse trajecten om beleid te ontwikkelen voor (p)ZZS waaronder ook de voornoemde prioritering, maar bijvoorbeeld ook de mate van toxiciteit en de verspreiding door emissies is een belangrijk aspect. Deze trajecten worden getrokken door RWS, IenW, IPO en ODNL, maar ze verlopen erg traag vanwege de complexiteit van de problematiek. Daarbij is IenW de afgelopen jaren ook meer volgend dan leidend en lijkt het er soms op dat men de oplossingen op uitvoeringsniveau verwacht. Mogelijk dat het Programma gevaarlijke stoffen dat I&W heeft aangekondigd het beleid en de uitvoering met betrekking tot ZZS kan versterken en voor meer harmonisatie van regels kan zorgen. Dit kan een handvat bieden om bij nieuwe probleemstoffen bij afvalverwerkers sneller tot een oplossing te komen en daarmee soortgelijke discussies als met PFAS te voorkomen.

Verantwoordelijkheid indirecte lozingen

De primaire verantwoordelijkheid voor de indirecte lozingen ligt als bevoegd gezag bij de provincie en gemeenten, vertegenwoordigd door de Omgevingsdienst. Het waterschap is hierbij belanghebbende ten aanzien van de doelmatigheid van de RWZI's en de kwaliteit van het oppervlaktewater, waarvoor het adviesrecht wordt gebruikt bij de Wabo vergunningverlening. Het waterschap is zelf bevoegd gezag voor de directe lozingen op oppervlaktewater en rechtstreeks op de zuiveringstechnische werken van het waterschap. RWS is belanghebbende bij een indirecte lozing op Rijkswater en bevoegd gezag bij een directe lozing op Rijkswater.

Handelingsperspectief vanuit de verschillende rollen in de keten

Handelingsperspectief generiek, langere termijn

Onderstaand de mogelijke generieke oplossingen voor de PFAS-problematiek voor de langere termijn.

Afvalverwerking Nederland niet geschikt voor vernietiging PFAS

Omdat PFAS pas echt goed afbreken bij 1.200 graden Celsius, zijn er in Nederland geen afvalverwerkers die PFAS afdoende kunnen verwerken. Daarnaast kwam recent in de media dat afvalverwerker Indaver in Antwerpen dat claimt PFAS af te kunnen breken, forse emissies van PFAS naar de lucht en het water veroorzaakt. Hierdoor blijkt eens te meer hoe lastig het is om PFAS daadwerkelijk af te breken en op te ruimen. Daarnaast speelt dat het vaak om lage concentraties gaat die diffuus in het afval zijn verspreid. Bij een grote afvalverwerker als zorgt de grote hoeveelheid afval die ze verwerken toch nog voor een aanzienlijk vracht bij de lozing. De lage concentraties PFAS in het afvalwater moeten daarom eerst op enige wijze afgevangen worden, maar met bestaande technieken zoals omgekeerde osmose of koolstoffilters is dit erg moeilijk. Verwijderingsrendementen zijn onbekend en afhankelijk van meerdere factoren, zoals de matrix van het afvalwater. Andere (organische) vervuiling zorgt namelijk al snel dat het membraan 'dicht slaat' of de koolstof verzadigd raakt. In het geval van actieve kool moeten er dan grote hoeveelheden met relatief weinig PFAS verbrand gaan worden, met extra emissies van stikstof en koolstofdioxide ten gevolg.

Onderzoek naar alternatieve zuiveringstechnieken zoals de SAFF-techniek die in het V&R benoemde ligt voor de hand, bijvoorbeeld door RIVM, TNO of universiteiten. Dergelijk onderzoek zal echter al snel jaren gaan vergen en de uitkomst is ongewis.

PFAS-lozing afvalverwerkers structureel

Afvalverwerkers zullen zolang ze PFAS niet kunnen verwerken afvalstromen met verhoogde waarden aan PFAS beter moeten leren herkennen en dan aan de voorkant afstoppen. Gevolg is dan wel dat dergelijke afvalstromen enkel nog gecontroleerd gestort kunnen worden of indien in vloeibare vorm, opgeslagen in tanks. Hierbij zullen we als toezichhoudende instanties ook beducht moeten zijn op een 'waterbedeffect'. De betreffende afvalstromen gaan dan naar bedrijven die het wat minder nauw nemen of naar een buitenland waar ZZS en PFAS nog minder aandacht krijgen.

Voornoemde is relatief snel te realiseren wanneer afvalverwerkers helderheid hebben over welke stromen verhoogde waarden PFAS bevatten. Zo ver is het echter nog niet altijd, bedrijven zullen hier nader onderzoek naar moeten gaan doen en zodra er meer helderheid is handelend moeten optreden. Dergelijke acties zouden binnen enige maanden tot een jaar wel te realiseren moeten zijn. Bij zou men voor afvalwater met blusschuim al op korte termijn actie kunnen nemen.

Juridisch manco VTH-wetgeving

De Wet milieubeheer vergunt activiteiten onder het opleggen van maatregelen die de milieueffecten beperken, terwijl de Waterwet lozingen van stoffen vergunt door middel van het opleggen van specifieke normen. Met name bij indirecte lozingen kan dan de situatie ontstaan dat bij 'exotische' stoffen die in wat lagere concentraties worden geëmitteerd, er geen normen werden opgelegd. Vanuit het kader van de Waterwet zouden deze dan niet vergund zijn, maar omdat dit bij indirecte lozingen een onderdeel is van de vergunning milieu is het toch vergund als aangenomen mocht worden dat het bij een vergunde activiteit zou vrijkomen.

Naast voorgaande is er in het Activiteitenbesluit milieubeheer sprake van een minimalisatieverplichting voor ZZS en vanuit de Waterwet is sprake van een 'nullozing'. Dit laatste klinkt erg absoluut en sommigen willen het ook graag zo uitleggen, maar uit afstemming met de Unie van Waterschappen, WBD en recente jurisprudentie blijkt een genuanceerder beeld. Het is ook meer een soort van minimalisatieverplichting waarbij bedrijven zich blijvend moeten inspannen om emissies van ZZS te reduceren. Deze inspanning is meer gebaseerd op de evaluatie van verwijderingstechnieken: indien het beter kan dan moet het bedrijf nagaan of dit mogelijk en haalbaar is. Indien bestaande bedrijven plotseling helemaal naar nul zouden moeten op basis van nieuw opgelegde normen in de vergunning, dan is er al snel sprake van onbehoorlijk bestuur en een onbetrouwbare overheid. Het afbreukrisico bij de rechter zal hierbij groot zijn.

Wetgeving en beleid

Het is belangrijk om te zorgen voor een gelijk speelveld voor bedrijven en andere organisaties die mogelijk PFAS lozen. Voor uitvoering daarvan kan het wel nuttig zijn als er een landelijke lijn komt. Slechts een paar van de ruim 6.000 PFAS zijn inmiddels als ZZS of pZZS aangewezen. Hierdoor geldt lang niet voor alle PFAS een minimalisatie verplichting. Aanwijzing van PFAS als (p)ZZS zou al een belangrijke zet zijn om in het VTH-spoor stappen naar minimalisatie te kunnen gaan zetten. Steeds meer provincies behandelen pZZS hetzelfde als ZZS. Het is wenselijk dat het Rijk deze werkwijze op basis van het voorzorgsbeginsel, als landelijk beleid vaststelt.

Lozingen vanuit een RWZI vallen onder werking van het activiteitenbesluit en er is slechts beperkt maatwerk mogelijk. Voor een effectieve aanpak is het goed als het activiteitenbesluit expliciet de ruimte biedt om voor PFAS en (p)ZZS verdergaande eisen te stellen.

Er zou bovendien een landelijke handreiking voor VTH kunnen worden opgesteld, waarin een aanpak van PFAS conform de minimalisatie lijn wordt vastgelegd. Dit zou aan moeten sluiten bij de 'Wegwijzer Opkomende stoffen in Oppervlaktewater' van I&W van 6 okt 2021.

Om te helpen de beoordelingsvrijheid wat in te perken kan het helpen als er een eenduidige norm zou zijn voor lozing en voor emissie van PFAS. Een soort handelingskader PFAS overeenkomstig het eerder vastgestelde handelingskader PFAS voor hergebruik van grond en baggerspecie. Normen op basis van BBT en BBT+ kunnen per branche / activiteit wel verschillend zijn (BBT voor Chemours zal anders zijn dan voor). En daarnaast zijn richtlijnen handig over wat nog als een redelijke investering of terugverdientijd kan worden gezien. Het RIVM heeft hiervoor een aanzet gegeven, maar dit is nog geen beleid van IenW.

Dat kan voorkomen dat er lokaal/regionaal andere (hogere) normen worden gehanteerd en er andere afwegingen worden gemaakt over de haalbaarheid van bijvoorbeeld een nullozing.

Tenslotte zou een nadere detailuitwerking van de acceptatie van afval(water)stromen met ZZS, specifiek de 0,1% grens helpen om grip te krijgen op de afgifte aan afvalverwerkers van deze

stromen met lage PFAS-gehalten in vaak grote volumes. Een ontdoener hoeft momenteel namelijk pas te melden dat er ZZS in zijn afval zit als de concentratie hoger is dan 0,1% (m/m). Voor stoffen als PFAS is deze concentratie veel te hoog.

Resumerend handelingsperspectief generiek, langere termijn

De provincies Zeeland en Noord-Brabant verzoeken het ministerie van IenW concreet de volgende acties in gang te zetten:

- Lobbyen voor versnelling opstellen Europees beleid om het gebruik van PFAS te verbieden, met uitzondering van essentiële toepassingen.
- Alle PFAS formeel aanwijzen als (p)ZZS: een beleidsbrief te sturen aan alle bevoegde gezagen waarin wordt geadviseerd alle PFAS in de vergunningverlening als ZZS te behandelen;
- Het landelijk ZZS-beleid van toepassing verklaren op pZZS;
- Opstellen landelijke handreiking voor VTH met een aanpak van PFAS conform de minimalisatie verplichting;
- Opstellen handelingskader PFAS met eenduidige normen voor lozing en emissie van PFAS, met aandacht voor de lastige positie waarin afvalverwerkers verkeren;
- Doorontwikkelen beleid met richtlijnen over wat nog als een redelijke investering of terugverdientijd kan worden gezien;
- Opdracht geven voor onderzoek naar alternatieve zuiveringstechnieken voor PFAS-houdend afvalwater;
- Nadere detailuitwerking beleid voor acceptatie van afval(water)stromen met ZZS, specifiek de 0,1% grens;
- I&W aangeven dat we als provincies, waterschappen en omgevingsdienst betrokken willen worden bij het Programma gevaarlijke stoffen;
- Graag gesprek over waar we gezamenlijk de juridische risico's zien en verzoeken aan I&W ons te helpen die risico's te verkleinen;
- Verzoek aan I&W ons te helpen bij de onderbouwing van de kosten van technische maatregelen: gevoel dat het duur is maar hoe duur weten we niet precies.

Handelingsperspectief specifiek, kortere termijn

Onderstaand de mogelijke specifieke oplossingen voor de PFAS-problematiek voor de kortere termijn.

Wanneer er een methodiek van prioritering is, dan kan bij nieuwe (p)ZZS snel bezien worden hoe groot de problematiek is die gaat spelen. Hoe groot is de emissie? Zijn er snel effecten op gezondheid van mensen en op het milieu te verwachten? Kan de emissie (gemakkelijk) worden teruggedrongen door andere stoffen te gaan gebruiken of door nageschakelde technieken? Breekt de (p)ZZS al dan niet snel af in het milieu of bij verwerking door afvalverwerkers?

Via de uitgevoerde (p)ZZS uitvraag bij de Brabantse provinciale bedrijven is (meer) inzicht verkregen in de emissie van (p)ZZS. De uitvraag bij de gemeentelijke bedrijven dient nog plaats te vinden, zodat een completer overzicht gegenereerd wordt. Dit loopt momenteel voor een aantal gemeenten, maar zal zeker nog een paar jaar gaan vergen. Vervolg op de uitvraag is het door de voor (p)ZZS relevante bedrijven opstellen van een Vermijdings- en reductieprogramma (V&R). Voor de aanpak van de afvalwaterlozingen wordt het landelijk beleid gevolgd: ABM en het Handboek Immissie. Hieruit volgt de waterbezwaarlijkheid en de toelaatbaarheid van de restlozing op het oppervlaktewater, zowel voor directe lozingen als voor indirecte lozingen, na passage van de RWZI, waarbij de RWZI wordt gezien als doorgeefluik. Problematisch en tijdrovend is de vaststelling van de geschikte en haalbare saneringsinspanningen, hetgeen feitelijk de uitvoering van het V&R is. Voor de meeste (p)ZZS stoffen dient dit nog uitgezocht en uitgevoerd te worden (door de betreffende lozer).

Aanscherping Vermijdings- en Reductieprogramma in Moerdijk

Gelet op de omvang van de PFAS lozing van (circa 70% van het totaal aan PFAS op RWZI Bath) en ontoelaatbare immissie op de Westerschelde van PFOS (bestanddeel van PFAS, met name van blusschuim) heeft uitwerking van het V&R door hoge prioriteit. Hoewel landelijk in IPO-verband juist werd afgesproken om afvalverwerkers nog te ontzien, omdat er nader onderzoek nodig wordt geacht. Dit loopt nu door middel van 'botsproeven' maar duurt lang en heeft nog weinig opgeleverd. Een V&R specifiek voor PFAS is 31 mei 2022 door aangeleverd, eerdere oplevering werd vanwege de complexiteit een paar keer uitgesteld. Feitelijk moet het aangeleverde V&R als een eerste (bespreek)versie worden gezien. Er is door de OMWB een beoordeling van het eerste V&R gedaan en er bleken nog veel aanvullingen nodig, hierop is aangeschreven en ze

kregen tot 1 oktober 2022 de tijd voor aanpassen van het eerste V&R. Ook heeft de OMWB hen (nogmaals) doorgegeven dat er op termijn ook een V&R ten aanzien van de andere aanwezige ZZS dient te komen, dit is hen al wel bekend maar formeel blijven attenderen is toch verstandig. Op 30 september 2022 ontving de OMWB van [J] een aangepast V&R voor PFAS, met hierbij ook een uitgebreide begeleidende brief. Dit V&R wordt momenteel beoordeeld.

Inhoudelijke bespreking eerste Vermijdings- en Reductieprogramma (V&R) van [J]

Omdat de PFAS grotendeels diffuus verspreid blijkt te zijn en er zulke grote hoeveelheden afval verwerkt worden bij [J] zouden enorme volumes afval ontdaan moeten worden van PFAS. De meest voor de hand liggende technische optie is filteren met 'actief kool' dat vervolgens naar een afvalverbrander moet welke bij circa 1.200 graden Celsius het actief kool met de PFAS verbrand en de PFAS hierbij uiteen laat vallen. Aan actief kool hechten echter ook zeer veel andere (organische) stoffen, hierdoor zouden enorme volumes actief kool op zeer hoge temperatuur moeten worden verbrand. Dit terwijl er dan daadwerkelijk maar relatief weinig PFAS in zit om het energieverbruik en de emissies van onder andere CO₂ te verantwoorden.

Het blijkt nu dat [J] in hun V&R één andere kansrijke technische optie ziet om de PFAS uit hun afvalstromen te verwijderen, dit betreft de zogenaamde SAFF-technologie. De afkorting SAFF staat voor 'Submerged Aerobic Fixed Film', maar hierop wordt in het V&R in het geheel nog geen toelichting gegeven wat dit doet om PFAS te verwijderen. Dit zal in een volgende versie van het V&R van [J] verder uitgewerkt moeten worden. Uit mondelinge toelichting blijkt het er om te gaan de PFAS te 'vangen' in schuim waarin het blijkbaar graag verblijft. Hoe dan ook moet er rekening mee worden gehouden dat het een paar jaar kan duren voordat men daadwerkelijk zo ver is. Er zullen laboratoriumtests en een proefopstelling nodig zijn om de ontwerpparameters vast te stellen, daarna moet een ontwerp worden uitgewerkt en vervolgens moet alles dan nog worden gebouwd. Het is van belang om wat dat betreft aan 'verwachtingenmanagement' te doen richting partijen als provincie Zeeland en RWS, want het alternatief is dat bepaalde afvalstromen zoals met blusschuim vervuuld bluswater niet meer ingenomen kunnen worden. Dit kan (waarschijnlijk in heel Nederland) dan enkel nog worden opgeslagen in tanks totdat hiervoor een duurzame oplossing beschikbaar komt.

Ten aanzien van voorgaande is het dan ook nog wel van belang om zaken in enig perspectief te zien; tot voor kort loosde 3M in Antwerpen circa 400 kg PFAS op jaarbasis terwijl het bij ATM om circa 20 kg PFAS op jaarbasis gaat. Producenten zoals 3M en ook Chemours kunnen emissies veel gemakkelijker aanpakken door specifieke productielijnen met PFAS te voorzien van nageschakelde technieken of er voor te kiezen de productie van PFAS af te schalen.

Ten aanzien van het door [J] ingediende V&R voor PFAS heeft de OMWB een eerste beoordeling uitgevoerd en hebben OMWB en WBD een afstemmingsoverleg gehad. Zij constateerden dat een nadere uitwerking van de genoemde SAFF-technologie nog ontbreekt en dat uitwerking op een aantal andere aspecten ook nog nodig is. Dingen zoals 'mapping' ten aanzien van het vinden van bronnen, opties voor eventuele bronmaatregelen, nadere analyses van het afvalwater, andere opties voor zuivering en een planning om zuiveringsstappen te implementeren zullen eveneens nog nodig zijn.

Bij [J] zijn momenteel de PFAS het grootste probleem, maar het is zeker niet uit te sluiten dat er de komende jaren weer andere (p)ZZS boven komen drijven. De eerste vraag blijft hierbij echter steeds of dat [J] deze (p)ZZS goed kan verwerken of niet en de emissies er van kan minimaliseren, al dan niet met nieuw te installeren technieken. Wanneer de betreffende (p)ZZS goed te verwerken zijn dan is het probleem uiteindelijk waarschijnlijk niet zo groot, met emissies van benzeen en MTBE werden eerder goede resultaten behaald. Van PFAS is echter nu wel duidelijk dat een gemakkelijke oplossing hiervoor er niet is en dit probleem geruime tijd zal blijven. Tot voor kort dachten we nog dat het grootste deel van de PFAS van blusschuim kwam maar dit blijkt op basis van recente cijfers hooguit 10% te bedragen, van de overige 90% is niet goed te zeggen van welke stromen dit komt. Er is dus sprake van diffuse verontreiniging met PFAS wat maakt dat doelgerichte actie om deze niet in te nemen moeilijk is. Verwerken ervan is momenteel zelfs nog helemaal niet mogelijk en dat zal met de enorme tonnages/volumes afval bij [J] ook niet snel veranderen. Deze kunnen onmogelijk allemaal gezuiverd worden (met actieve kool). De oplossing zal moeten komen uit het nader identificeren van bronnen van PFAS en het voorkomen van (onnodig) gebruik van PFAS aan de bron. Dit blijkt erg moeilijk, recent waren er al claims van blusschuim zonder PFAS. Na analyse door WBD en de OMWB blijkt dit echter niet te kloppen, ze bevatten nog wel lage concentraties PFAS. Vanwege dat de PFAS niet afbreken en de grote hoeveelheden afval die [J] verwerkt, kan dit mogelijk toch nog tot een significante vracht leiden.

Weigering acceptatie en verwerking PFAS houdend bluswater door [J]

Bij [] zou men voor afvalwater met blusschuim al op korte termijn tot actie kunnen komen, door dit niet meer in te nemen. Maatschappelijke gevolgen doordat deze afvalketen vastloopt of een waterbedeefte zijn hierbij echter niet uit te sluiten. Een andere kandidaat voor de mogelijk PFAS-houdende afvalstromen is dat van metaalbewerkers en meer specifiek verchroombedrijven, hier is nog nader onderzoek naar nodig.

Aanscherping Vermijdings- en Reductieprogramma SABIC in Bergen op Zoom

Op 31 mei 2022 hebben Rijkswaterstaat (RWS) en de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) een bezoek gebracht aan SABIC. Het bedrijf heeft hen toen geïnformeerd over een PFAS-lozing van circa 51 kg/jaar, die via een persleiding op de effluentleiding van de rioolwaterzuivering in Bath terecht komt en dan loost op de Westerschelde. De OMWB wist al wel van de aanwezigheid van ZSS bij SABIC, maar deze lozing was niet als zodanig bekend.

De OMWB kan op de lozing van PFAS niet handhavend optreden, SABIC is hiermee namelijk niet in overtreding. Er zijn nooit specifieke normen voor PFAS (en andere ZSS) opgelegd. De OMWB kan wel actie ondernemen op basis van de minimalisatieverplichting voor ZSS vanuit afdeling 2.3 van het Activiteitenbesluit milieubeheer en ook het Vermijdings- en Reductieprogramma (V&R) voor ZSS wat hieruit voortvloeit. Actie op basis van de ABM en de immissietoets (landelijk beleid) is eveneens van toepassing. Op dit vlak heeft de OMWB al stappen ondernomen. Omdat de aanwezigheid van ZSS bij SABIC haar al bekend was heeft de OMWB het bedrijf in juli 2021 en daarna nog eens in oktober 2021 aangeschreven op het indienen van een V&R voor ZSS. Om die reden heeft SABIC momenteel al een aantal maatregelen bedacht en uitgewerkt maar het gehele V&R voor ZSS is nog niet gereed. Het bedrijf is momenteel druk bezig met testinstallaties en de daarbij horende metingen en monitoring. De OMWB verwacht in september 2022 een rapportage over de resultaten. Daarmee zal er meer duidelijkheid zijn over de mogelijke maatregelen en haalbare planning, bij een productiebedrijf als SABIC kan er veel gericht gezuiverd worden dan bij een afvalverwerker zoals []. Op basis van ervaringen uit het verleden zou een reductie van de lozing van PFAS met 90% realistisch zijn. Uiteraard ziet de OMWB toe op een zo snel mogelijk resultaat.

Op 15 juli 2022 ontving de OMWB het V&R van SABIC, inmiddels is dit ook beoordeeld. Het V&R blijkt nog erg veel tekortkomingen te hebben en hier worden ze binnenkort op aangeschreven. Wat erger is, is dat het er op lijkt dat SABIC er meer voor lijkt te opteren de activiteiten met PFAS uit te besteden naar het bedrijf Smile Plastics in Susteren, dat onder gemeentelijk bevoegd gezag valt. Hiermee wordt de problematiek enkel maar verplaatst, wat ook wel het 'waterbedeefte' wordt genoemd. Druk van lokale overheid op de ene plaats doet activiteiten verplaatsen naar een andere plaats, iets waar ten aanzien van de afvalstromen (met PFAS) van [] ook terdege rekening mee moet worden gehouden. Landelijke afstemming tussen overheden en een trekkersrol van IenW om dergelijke dingen te voorkomen zijn hierbij noodzakelijk.

SABIC loost zijn PFAS-houdend afvalwater via een transportleiding van WBD, te weten de effluentleiding van de RWZI Bath op de Westerschelde. WBD gaat deze lozingssituatie bezien.

Op 21 september 2022 is de OMWB gebleken dat SABIC via het lopende traject voor een aanvraag voor een revisievergunning milieu, een lozing van 245 kilogram PFBS (een PFAS) op jaarbasis aanvraagt. De OMWB heeft al geconstateerd dat dit niet vergunbaar is en dat SABIC het daarom het beste uit deze aanvraag haalt.

Voorgaande geeft echter goed aan dat SABIC de urgentie van deze problematiek niet begrijpt, of dat ze er simpelweg geen rekening mee wensen te houden om bedrijfseconomische redenen. Dit past helaas in een (negatief) beeld dat de OMWB de afgelopen jaren van SABIC heeft gekregen.

Provincie Zeeland of WBD dient handhavingsverzoek in bij PNB/OMWB t.a.v. de PFAS-lozing van []

Als Provincie Zeeland of WBD de hierboven de genoemde acties als onvoldoende beschouwen hebben zij nog de optie een handhavingsverzoek in te dienen bij PNB/OMWB t.a.v. de PFAS-lozing van []. OMWB/PNB zijn van mening dat zij het handhavingsverzoek op basis van de huidige vergunning van [] juridisch gezien niet kunnen honoreren. Daarvoor moet via het formele V&R traject dat nu loopt een haalbare norm voor PFAS worden afgeleid die via ambtshalve wijziging in de vergunning van [] wordt opgenomen. Maar een overweging om toch een handhavingsverzoek te doen is de symboolwerking die de Provincie Zeeland / het waterschap van het handhavingsverzoek zouden willen laten uitgaan. Bij de bestuurlijke afweging om dit te willen doen is het goed de voor- en nadelen helder op een rij te zetten:

- Er volgt een juridisch traject;

- Goed beseffen welke uitstraling een handhavingsverzoek kan hebben. De overheden moeten elkaar heel goed vasthouden om te voorkomen dat dit als tegenover elkaar staand wordt gezien.

Resumerend handelingsperspectief specifiek, kortere termijn

Voor de kortere termijn zijn concreet de volgende mogelijke acties te onderscheiden:

- PNB/OMWB scherpen het Vermijdings- en Reductieprogramma voor de lozing van PFAS door ■■■ in Moerdijk verder aan;
- ■■■ weigert PFAS-houdend bluswater te accepteren en verwerken;
- PNB/OMWB scherpen het Vermijdings- en Reductieprogramma voor de lozing van PFAS door SABIC in Bergen op Zoom verder aan;
- PNB/OMWB weigeren het deel van de aanvraag voor een nieuwe revisievergunning milieu, inzake de lozing van 245 kg/jaar aan PFBS;
- Provincie Zeeland of WBD dient handhavingsverzoek in bij PNB/OMWB t.a.v. de PFAS-lozing van ■■■

Conclusie

Ten aanzien van PFAS schieten we helaas amper op. Stagnerende bronaanpak, beperkt landelijk beleid, geringe kosteneffectiviteit en het ontbreken van geschikte zuiveringstechnieken zijn alle remmende factoren, voor de benodigde sanering hiervan. De belangrijkste maas in de wet is dat het gebruik van PFAS nog steeds is toegestaan, terwijl al lang bekend is dat het schadelijke effecten heeft op mens en milieu en zeer slecht afbreekbaar is. Zolang er geen verbod komt op de productie, staan we te dweilen met de kraan open. En dat doen we dan feitelijk ook nog met een dweil die niets opneemt.

Bij IenW is men al sinds lange tijd op de hoogte van voorgaande, juist in het kader van alle problematiek bij ■■■ werd al regelmatig contact met hen gezocht. De hierboven beschreven handelingsperspectieven voor de langere termijn steken dan ook alle in op door I&W uit te voeren acties. Vanuit Noord-Brabant en Zeeland druk zetten op het Rijk om een bronaanpak van PFAS door te zetten, lijkt van groot belang. Het lijkt de gezamenlijke partijen onvermijdelijk om de druk landelijk op te laten lopen door bluswater met blusschuim op basis van vermijden en reduceren van PFAS, te gaan verbieden bij ■■■ Omdat er voor zover bekend hiervoor geen andere verwerkers zijn, ontstaat dan de eerder al genoemde situatie dat het overal enkel nog in opslag gehouden kan worden in tanks, of mogelijk ook een waterbedeffect naar het buitenland. Dan ontwikkelt zich waarschijnlijk enigszins analoog aan de problematiek van PFAS in grond van een paar jaar geleden, wellicht een situatie die IenW tot handelen zal dwingen aan de voorkant.

Een verdergaande optie is het indienen van een handhavingsverzoek door Provincie Zeeland of WBD bij PNB/OMWB t.a.v. de PFAS-lozing van ■■■ Hier is het van belang de consequenties vooraf goed in beeld te brengen en elkaar als overheden heel goed vast te houden.

Bestuurlijk overleg aanpak PFAS

Provincie Noord Brabant – Waterschap Brabantse Delta – Provincie Zeeland

7 november 17:00 – 17:30

Uitgenodigd: Mevrouw Lemkes (PNB), de heer De Vet (WBD), de heer Van der Velde (PZ)

Annotatie

1. Opening

2. Aanpak lozingen RWZI Bath en Sabic

Formele stappen

Bij uitblijven van voldoende voortvarende en concrete acties ten aanzien van vermindering van de PFAS lozingen van en Sabic, zijn er een aantal formele stappen mogelijk, van een verzoek tot actualisering tot een verzoek tot handhaving.

Een eerste stap is een formeel verzoek aan provincie Noord Brabant om actualisering van de vergunningen van en Sabic. Daarbij hoort dan ook aanpassing van de omgevings-vergunning van RWZI Bath, waarvoor GS zelf bevoegd gezag is.

Vergunningen kunnen nu al worden aangepast op de volgende punten:

- o Beperking van de acceptatie van PFAS houdend afvalwater
- o Verplichting tot verdergaande monitoring van de gehalten PFAS in inkomende en uitgaande afvalwaterstromen.
- o Verplichting tot uitvoeren van onderzoek naar reductie mogelijkheden met concrete termijnen
- o Aanvullende, scherpe emissie- en lozingseisen, eventueel met een fasegewijze vermindering in de tijd

Voor het opleggen van scherpe lozings- of emissie-eisen is het van belang dat in Vlaanderen op dit moment een norm van 0,1 microgram/l per individuele PFAS wordt opgelegd. Vanaf 2023 wordt deze norm verder aangescherpt naar 0,02 microgram/l per individuele PFAS. Aan de 0,1 microgram/l kan al worden voldaan en daarmee is er sprake van een best beschikbare techniek die ook in Nederland kan worden opgelegd. De daggemiddelde concentraties voor PFBA, FTS en GenX in het effluent van zijn echter tot 250x hoger dan de lozingseis die Vlaanderen hanteert. Dat is niet lang houdbaar: vanuit Vlaanderen zal er snel een beroep op het realiseren van een gelijk speelveld worden gedaan.

Inventariseren van PFAS lozingen

We stellen voor dat andere provincies, te beginnen bij Noord-Brabant, ook alle afvalwaterlozingen bemonsteren en analyseren op PFAS, net zoals vorig jaar in Zeeland in gang is gezet.

De ervaring is dat niet alle PFAS lozingen via het ZZS-traject met de Vermijdings- en reductieprogramma's van bedrijven bekend worden: aanvullende actie is daarom nodig. Aan de hand van de resultaten van de monsternamen en analyse kan vervolgens onderzocht worden of aanvullende maatregelen mogelijk zijn. Uit de monitoringsrapportage van de universiteit van Utrecht bleek bijvoorbeeld dat er mogelijk een lokale bron is bij het Zoommeer.

3. PFAS/ZZS problematiek (wat hebben we nodig van Europa en Den Haag ?)

De meeste punten die men vanuit de Brabantse organisaties wil aankaarten bij het ministerie zijn al eerder door ons afgesproken met de Minister. Zeeland heeft met het ministerie van IenW twee coördinatoren aangesteld. En er ligt een gezamenlijke werkplan voor de aanpak van PFAS.

In het laatste bestuurlijk overleg met minister en staatssecretaris over PFAS heeft staatssecretaris Heijnen aangegeven bereid te zijn het voortouw te nemen voor een geharmoniseerde aanpak, maar dit wel samen met alle bevoegde gezagen te willen doen. Ministerie is bereid hiervoor een kopgroep te vormen om aanpak uit te werken. Brabant meenemen in het proces om te komen tot geharmoniseerde aanpak is een goed bespreekpunt.

Belangrijke achtergrond informatie:

- Een productieverbod voor PFAS is belangrijk om lozingen en emissies te voorkomen. De procedure hiervoor Europees betekent dat dit verbod er op zijn vroegst in 2025 kan komen. Proces verantwoordelijke van uit Nederland is het ministerie.
- In het verband van de Internationale Schelde Commissie is de intentie om voor het hele Scheldegebied reductiedoelstellingen bestuurlijk vast te leggen voor alle microverontreinigingen, en niet alleen PFAS. Dat houdt dus ook een inspanning in voor lozingen op de Westerschelde vanuit Nederlands grondgebied.
- In de voorbije periode is veel druk op Vlaanderen gelegd en veel overleg gevoerd over de Vlaamse bedrijven die met vergunning PFAS mogen lozen. De Vlaamse minister Demir heeft stevige stappen gezet.
- We blijven met Nederlandse vergunningen op dit moment echt achter. Dat is een bestuurlijk risico: Vlaanderen zal op enig moment gaan wijzen op de noodzaak van een gelijk speelveld. Nu mag een afvalverwerker in Nederland hogere concentraties PFAS lozen dan een afvalverwerker in Vlaanderen. Waterzuiveringsinstallaties die industrieel water verwerken moeten binnen een jaar zorgen dat ze naar de lage Vlaamse lozingsnorm gaan.

4. Eventuele aanvullende bespreekpunten o.b.v. actualiteit

- Intrekken toestemming overbrengen PFAS houdende afvalstoffen in het kader van de EVOA
- Bespreken strengere aanpak PFAS in BAC

Bestuurlijk overleg aanpak PFAS

Provincie Noord Brabant – Waterschap Brabantse Delta – Provincie Zeeland

7 november 17:00 – 17:30

Aanwezig:

Mevrouw Lemkes en [J] (PNB), de heer De Vet, [J] (WBD), [J] [J] OMWB), [J] (PFAS coördinator) de heer Van der Velde en [J]

Verslag

1. Opening

Korte kennismaking en introductie.

2. Aanpak lozingen RWZI Bath [J] en Sabic

De heer Van der Velde schetst het probleem en de urgentie van het dossier PFAS. [J] en Sabic zijn verantwoordelijk voor de grootste lozingen van PFAS vanaf Nederlands grondgebied in de Westerschelde.

De daggemiddelde concentratie van [J] is voor een aantal stoffen 250x hoger dan de lozingsnorm die nu in Vlaanderen wordt gehanteerd. Ondanks inspanningen hebben we nog geen zicht op een concrete reductie van deze lozingen. Intussen krijgt de gemiddelde Nederlander dagelijks al teveel PFAS binnen en ligt er een advies om geen (zelfgevangen) vis uit de Westerschelde te eten. Per 1 januari zullen Europese normen van kracht zijn, waardoor vis uit de Westerschelde niet meer op markt kan worden gebracht als gevolg van het gehalte PFAS.

De heer Van der Velde vraagt of het mogelijk is om de vergunningen van deze bedrijven aan te passen en zo lozingseisen voor PFAS op te nemen, inclusief reductiedoelstellingen.

[J] en mevrouw Lemkes geven aan zich in te zetten om de lozingen terug te dringen, maar dat er geen formele stappen mogelijk zijn, anders dan die zij op dit moment al doen. Aanpassing van vergunningen is volgens hen niet mogelijk omdat een landelijk kader ontbreekt. De organisaties in Brabant zijn al langere tijd intensief bezig met Sabic en [J]. De inspanningen zijn gericht op de vermijdings- en reductieprogramma's van deze bedrijven. Het onderzoek loopt.

Het zou wel mogelijk zijn om bestuurlijke druk te organiseren door [J] te verbieden PFAS houdend bluswater in te nemen.

Van der Velde geeft aan dat een brief klaar ligt met een formeel verzoek om actualisering van de vergunningen van [J] en Sabic. Lemkes, De Vet en [J] geven aan dat het ongewenst is dat een dergelijke brief zou worden gestuurd. Er ligt immers een gezamenlijk belang en we zouden samen op moeten trekken. Dat erkend Van der Velde en hij zegt toe dit in GS te bespreken.

3. PFAS/ZZS problematiek (wat hebben we nodig van Europa en Den Haag ?)

Mevrouw Lemkes en de heer De Vet roepen op om vooral samen op te trekken en een brief aan het rijk te versturen als signaal aan de minister en hem te verzoeken stappen te zetten om te komen tot een landelijk kader.

Van der Velde zegt toe om gezamenlijk op te trekken naar de landelijke overheid. Tegelijkertijd wordt de urgentie van de situatie benadrukt en de noodzaak om stappen te zetten, ook als die juridisch risicovol

zouden kunnen zijn. In GS van 8 november wordt besproken of vanuit Zeeland een formeel verzoek voor actualisering van de vergunningen van [REDACTED] en Sabic wordt verzonden of niet.

De meeste punten die men vanuit de Brabantse organisaties wil aankaarten bij het ministerie zijn al eerder door ons afgesproken met de Minister. Zeeland heeft met het ministerie van IenW twee coördinatoren aangesteld. En er ligt een gezamenlijke werkplan voor de aanpak van PFAS.

In het laatste bestuurlijk overleg met minister en staatssecretaris over PFAS heeft staatssecretaris Heijnen aangegeven bereid te zijn het voortouw te nemen voor een geharmoniseerde aanpak, maar dit wel samen met alle bevoegde gezagen te willen doen. Ministerie is bereid hiervoor een kopgroep te vormen om aanpak uit te werken. Dit zouden we vanuit Zeeland en Brabant samen op kunnen pakken met het Ministerie.

4. Eventuele aanvullende bespreekpunten o.b.v. actualiteit

Vertraagd openbaar

(na GS vergadering publiceren)

 Zaaknummer
229684

Nummer Hoofdzaak

onderwerp

Handelingsperspectief PFAS dossier Brabant Rijk

voorgesteld besluit

- Kennisnemen van de uitkomsten van het ambtelijk en bestuurlijk overleg met Brabant over de PFAS lozingen van en Sabic
- Besluiten om werk te maken van een geharmoniseerde aanpak van PFAS in het VTH spoor en hiervoor de Brabantse organisaties uit te nodigen
- Besluiten om Provincie Noord Brabant met bijgaande brief een aantal suggesties te doen voor het aanscherpen van de vergunningen van en Sabic

begrotingswijziging vervaardigen?

Nee

Aanleiding

Vanuit het PFAS dossier hebben we op ambtelijk en bestuurlijk niveau overleg gevoerd met Provincie Noord Brabant en Waterschap Brabantse Delta. Vanuit Brabant wordt voortvarend ingezet op de vermijdings- en reductieprogramma's voor onderzoek naar en vermindering van lozingen van zeer zorgwekkende stoffen, waaronder PFAS. Deze aanpak leidt echter nog niet tot realisering van een reductie van de lozingen van PFAS van en Sabic binnen een acceptabele termijn.

We willen graag samen met Brabant én het Ministerie bekijken of we hierin nog andere en concrete stappen in kunnen zetten.

portefeuillehouder - portefeuille

dhr. B.L.L. van der Velde - Milieu – PFAS

behandeld door:
afdeling/opgave/programma/project
telefoonnummer:
afgestemd met:

POJZ/PFAS

Team PFAS, PFAS coördinator

Overwegingen en advies

Vanuit onze verantwoordelijkheid voor de volksgezondheid maken wij ons grote zorgen over de aanwezigheid van PFAS in en de voortdurende lozingen van PFAS op de Westerschelde. Stoffen uit de PFAS-groep zijn persistent en hebben negatieve invloed op de gezondheid van mens en dier. De gemiddelde Nederlander krijgt dagelijks al teveel PFAS binnen en (zelfgevangen) vis uit de Westerschelde kan niet meer gegeten worden.

Onze ambitie is om echte stappen te zetten om lozingen van PFAS te verminderen. De lozingen van Sabic en zijn de grootste (bekende) lozingen op het Nederlandse deel van de Westerschelde en het is voor ons daarom belangrijk om bij deze bedrijven op korte termijn tot vermindering van de PFAS lozingen te komen.

Wij hebben met Provincie Noord Brabant, Omgevingsdienst Midden- en West- Brabant en Waterschap Brabantse Delta op zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg. Hierbij hebben de Brabantse diensten de aanpak met ons gedeeld. Omgevingsdienst Midden West Brabant (OMWB) zet stevig in op het Vermijdings- en Reductieprogramma van beide bedrijven. Voor geldt daarbij dat dit vooruitlopend is op de landelijke lijn, waarbij is afgesproken dat afvalverwerkende bedrijven pas later een dergelijk programma op moeten stellen.

Wij waarderen deze inzet. Tegelijkertijd zien we dat dit nog niet leidt tot een concrete vermindering van de lozingen. Dat komt enerzijds door de complexiteit van het dossier en anderzijds speelt ook het ontbreken van een duidelijke, landelijke beleidslijn en juridische risico's hierbij een rol.

We willen daarom samen met Provincie Noord Brabant en het Ministerie van IenW starten met een proces om te komen tot een geharmoniseerde VTH-aanpak voor PFAS. Dit in lijn met de eerdere toezegging van staatssecretaris Heijnen en de gezamenlijke ambtelijke uitwerking met het ministerie daarop. We willen Noord-Brabant uitnodigen in dat proces aan te sluiten. Daarnaast doen we Provincie Noord-Brabant middels bijgevoegde brief een aantal suggesties om vermindering van PFAS lozingen te realiseren vooruitlopend op resultaten van een landelijke aanpak.

Afwijking t.o.v. provinciale doelstellingen en/of beleid

niet van toepassing

Bestuurlijke planning en doorlooptijd

Gedeputeerde Staten

8 november 2022

Consequenties besluit

Financiële consequenties

nvt

Juridische consequenties

Niet van toepassing

Personele consequenties en inhuur

Er is geen externe inhuur nodig

Inkoop & aanbesteding

Inkoop is niet van toepassing

Uiterste beslisdatum

8 november 2022

Communicatie en handhaving DG karakter

Vertraagd publiceren, 1 week na besluitvorming in GS

Tekst voor zeeland.nl (graag begrijpelijk leesbare tekst!)

GS willen gelijke aanpak PFAS-lozingen in Nederland

In het belang van de volksgezondheid willen GS dat lozingen van PFAS verminderen. Vanuit Brabant wordt voortvarend ingezet op onderzoek naar en vermindering van lozingen van zeer zorgwekkende stoffen, waaronder PFAS. Deze aanpak leidt echter nog niet tot een vermindering van de lozingen van PFAS van en Sabic op korte termijn. GS doen daarom aan de Provincie Noord Brabant een aantal suggesties om vermindering van PFAS lozingen te realiseren. Daarbij is het ook nodig dat de aanpak binnen Nederland overal hetzelfde wordt. Op die manier voorkomen we dat bedrijven uitwijken naar regio's waar misschien minder strenge eisen gesteld worden aan het lozen van PFAS verbindingen. GS nodigen daarbij de Provincie Noord Brabant uit om zich aan te sluiten bij het initiatief van het Ministerie van IenW en de Provincie Zeeland om te komen tot deze zogeheten 'geharmoniseerde' landelijke aanpak voor PFAS.

Actieve informatieplicht PS

Nee

Bijlagen

GS brief actualisering vergunningen Brabant.docx

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord Brabant
t.a.v. mevrouw E. Lemkes
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Onderwerp
Aanpak PFAS in afvalwater

Zaaknummer
101213

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 15 november 2022

Geachte mevrouw Lemkes,

Naar aanleiding van ons overleg op 7 november jl. over de lozing van PFAS houdend afvalwater door in Moerdijk en Sabc in Bergen op Zoom, nodigen wij u uit om samen met ons en het Ministerie van IenW werk te maken van landelijke harmonisering van de aanpak van dergelijke lozingen en om in de tussentijd de lozingen van en Sabc aan te pakken.

Vanuit onze verantwoordelijkheid voor de volksgezondheid maken wij ons grote zorgen over de aanwezigheid van PFAS in en de voortdurende lozingen van PFAS op de Westerschelde. Stoffen uit de PFAS-groep zijn persistent en hebben negatieve invloed op de gezondheid van mens en dier. De gemiddelde Nederlander krijgt dagelijks al teveel PFAS binnen en (zelfgevangen) vis uit de Westerschelde kan niet meer gegeten worden. Deze zorgen hebben wij ook geuit tijdens ons overleg van 7 november.

Onze ambitie is om echte stappen te zetten om lozingen van PFAS te verminderen. De lozingen van Sabc en zijn de grootste (bekende) lozingen op het Nederlandse deel van de Westerschelde en het is voor ons daarom belangrijk om bij deze bedrijven op korte termijn tot vermindering van de PFAS lozingen te komen.

Wij hebben waardering voor uw inzet voor de aanpak van deze lozingen. Wij zien dat u en de Omgevingsdienst Midden West Brabant (OMWB) stevig inzetten op het Vermijdings- en Reductieprogramma van beide bedrijven. Voor geldt daarbij dat dit bovendien vooruitlopend is op de landelijke lijn, waarbij is afgesproken dat afvalverwerkende bedrijven pas later een dergelijk programma op moeten stellen. Vanwege de complexiteit van het dossier heeft deze aanpak echter nog niet geleid tot concrete vermindering van de lozingen. Daarom denken wij dat nu ook al andere stappen kunnen worden gezet. Wij willen u graag een aantal suggesties hiervoor doen, aangezien wij delen dat volksgezondheid bovenaan moet staan.

Immissietoets

In het bestuurlijk overleg van 7 november jl. hebben we gesproken over het ontbreken van nationale normen. Dit is een belangrijk vraagstuk. Met een immissietoets kan tot normen voor specifieke bedrijven worden gekomen. Voor de lozingen van en Sabc is nog geen immissietoets uitgevoerd. Wij dringen aan dat dit alsnog gebeurt. Een immissietoets kan duidelijkheid geven over de gevolgen van een lozing op het watersysteem. Het leidt van daaruit tot inzicht in welke lozingen nog acceptabel zijn voor de Westerschelde. Aan de hand van de uitkomsten van dergelijke immissietoetsen, kan dan overwogen worden om de vergunningen aan te passen en de normen in de vergunning door te voeren.

Aanvullende voorschriften in vergunningen

In de bestaande vergunningen voor Sabic en zijn nog geen voorschriften opgenomen ten aanzien van PFAS. Wij denken dat het mogelijk en nodig is om op korte termijn een vermindering van de PFAS lozingen te kunnen realiseren. Wij denken daarbij in ieder geval aan de volgende punten:

- Beperking van de acceptatie van PFAS houdend afvalwater door (aanpassing van het acceptatie- en verwerkingsbeleid)
- Verplichting tot verdergaande monitoring van de gehalten PFAS in afvalwaterstromen.
- Verplichting tot uitvoeren van onderzoek naar reductie mogelijkheden met concrete termijnen en reductiedoelstellingen
- Lozingseisen voor PFAS op basis van de hiervoor genoemde immissietoets en andere referentiesituaties

Wij nodigen u uit om bovenstaande te overwegen en dit te verwerken in een ambitieus maar realistisch tijdspad en zijn bereid hierin samen met u op te trekken.

Geharmoniseerde aanpak PFAS in VTH-spoor

In ons overleg van 7 november heeft u terecht aangegeven dat niet alle beleidsmatige en juridische kaders al uitgekristalliseerd zijn voor dit onderwerp. We hebben daarbij gesproken over de wens om hier als overheden gezamenlijk in op te trekken. In het bestuurlijk overleg PFAS d.d. 30 juni 2022 met minister Harbers en staatssecretaris Heijnen, heeft de staatssecretaris aangegeven het voortouw te willen nemen voor een geharmoniseerde VTH-aanpak voor PFAS en dit samen met alle bevoegde gezagen te willen doen. Ambtelijk is afgestemd hiervoor op korte termijn een kopgroep te vormen om deze aanpak uit te werken.

Wij willen u graag uitnodigen om dit vanuit Zeeland en Brabant samen op te pakken met het Ministerie.

We zien uw reactie op onze uitnodiging en suggesties ten aanzien van de aanpak van de PFAS lozingen van en Sabic met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.

Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 680 76 80
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Onderwerp

Aanpak PFAS in afvalwater

VERZONDEN

- 9 JAN 2023

Geacht college,

In uw brief van 21 november 2022 nodigt u ons uit om samen met u en het Ministerie van IenW werk te maken van landelijke harmonisering van de aanpak van lozingen van PFAS houdend afvalwater en om in de tussentijd de lozingen van [J] en SABIC aan te pakken.

Wij nemen uw uitnodiging om samen op te trekken en werk te maken van landelijke harmonisering graag aan. Ook wij maken ons zorgen over de aanwezigheid van ZZS-en, waaronder PFAS, in het milieu en de effecten daarvan voor de gezondheid van mens en dier.

Zoals ook besproken in het bestuurlijk overleg van 7 november 2022 zijn niet alle beleidsmatige en juridische kaders voldoende uitgewerkt om effectief op te kunnen treden tegen lozingen van ZZS-en. Dit geldt ook voor PFAS-lozingen vanuit industriële bedrijven. Graag trekken wij met u en het Rijk samen op om in de vorm van een kopgroep mede vorm te geven aan de aanpak van PFAS-lozingen. Graag betrekken wij daarbij ook waterschap Brabantse Delta.

Wat betreft de lozingen van bedrijven, waarvoor wij Wabo bevoegd gezag zijn, handelen wij momenteel binnen de afspraken die gemaakt zijn in IPO-verband. Wij pleiten voor een gelijk speelveld binnen de Nederlandse provincies om onder andere een waterbedeffect te voorkomen. Om die reden stellen wij voor om het IPO hierbij te betrekken en over te nemen stappen te informeren.

Ook bij [J] en SABIC zetten wij vol in op de huidige inzet op basis van minimalisatieverplichting en vermijdings- en reductieprogramma (VRP). De beoordeling van de VRP's bij beide bedrijven zijn nagenoeg afgerond. De

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Datum

20 december 2022

Ons kenmerk

C2307087/5172531

Uw kenmerk

101213

Contactpersoon

[J]

Telefoon

(06) [J]

Email

[J]

Bijlage(n)

bedrijven moeten vervolgens aan de slag met de maatregelen zoals beschreven in het VRP. Dit is een continu proces, de minimalisatieverplichting houdt in dat bedrijven zich blijvend moeten inspannen om emissies van ZZS te reduceren.

Datum

20 december 2022

Ons kenmerk

C2307087/5172531

U constateert terecht dat deze aanpak nog niet geleid heeft tot concrete vermindering van de lozingen. U geeft een aantal suggesties voor aanvullende acties. Wij gaan op korte termijn, zoals ook beschreven in uw brief, immissiemetingen uitvoeren. Wel hebben wij nog onze twijfels of we hiermee tot juridisch houdbare normen kunnen komen. Onze intentie is wel om daar waar mogelijk de voorschriften aan te scherpen. De overige in uw brief genoemde acties maken onderdeel uit van het VRP van en SABIC. Onze intentie is om, samen met de bedrijven, te komen tot een ambitieus doch realistisch tijdpad.

Graag maken wij op korte termijn nadere afspraken met u om het samen optrekken en werk maken van landelijke harmonisering verder vorm te geven.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. P.J. Buijtels

Van: Velde, van der (Dick)
Verzonden: vrijdag 3 maart 2023 12:39
Aan:
Onderwerp: Aanpak PFAS

Urgentie: Hoog

Geachte mevrouw Lemkes, beste Elies,

Vorig jaar hebben wij meerdere keren goed overleg met elkaar gevoerd over het dossier PFAS en specifiek de aanpak van provincie Noord Brabant van de lozingen van [J] en Sabic.

Naar aanleiding van deze gesprekken hebben wij u op 15 november hierover een brief gezonden. Begin januari ontvingen wij jullie antwoordbrief over de aanpak van PFAS in afvalwater.

De zorgen over mogelijke gezondheidseffecten van ZZS in het algemeen en PFAS in het bijzonder delen wij met elkaar. Inmiddels zijn we zoals aangekondigd het traject gestart met het

ministerie van IenW om te komen tot een landelijke harmonisering van beleidsmatige en juridische kaders rond lozingen en emissies van PFAS. Dit pakt het ministerie van IenW inmiddels

op samen met jullie, het Waterschap Brabantse Delta, Provincies Zeeland en Zuid Holland, OMWB en DCMR.

In jullie brief is aangegeven dat op korte termijn de immissiemetingen uitgevoerd worden voor de lozingen van [J] en van Sabic, waarbij wij begrepen dat daarmee werd bedoeld op de immissietoets. En dat jullie via de vermijdings- en reductieprogramma's samen met bedrijven tot een ambitieus doch realistisch tijdspad willen komen voor toepassing van maatregelen

en reductie van PFAS in het afvalwater.

Uit ambtelijk contact blijkt nu dat er nog geen immissietoets in gang is gezet. Dit roept bij mij toch zorgen

op over dat ambitieuze doch realistische tijdspad.

Deze mail is dan ook mijn hartenkreet om snel werk te maken van de immissietoets en duidelijkheid te

geven over het tijdspad van de aanpak. Mijn vraag is of op korte termijn dit tijdspad

concreet kan worden gemaakt richting betrokken ambtenaren van de Provincie Zeeland. Dit om te

voorkomen dat wij op een later moment ons genoodzaakt voelen een verzoek tot handhaving te gaan overwegen.

Ter informatie wil ik aangeven dat in onze opdracht door de RUD-Zeeland een brief aan Waterschap

Brabantse Delta is gestuurd met een verzoek om informatie, als eerste stap om te komen

tot aanpassing van de vergunning voor de RWZI Bath waarin vermindering van de PFAS-lozing centraal zal staan.

Met vriendelijke groet,

Dick van der Velde | Gedeputeerde Provincie Zeeland
E. bll.vander.velde@zeeland.nl

Provinciehuis | Abdij 6, 4331 BK Middelburg | +31 118 631011
Postbus 6001, 4330 LA Middelburg | www.zeeland.nl | @provzeeland |
facebook.com/provinciezeeland |
instagram.com/provinciezeeland | dataportaal.zeeland.nl

Annotatie PFAS overleg

Overleg met gedeputeerde Lemkes op vrijdag 31 maart

Agendapunten:

1. Voortgang dossiers [REDACTED] en Sabic
2. Immissietoetsen
3. Inventarisatie van bronnen (voorgesteld door PZ, nog niet zeker)
4. Samenwerking bij adviesaanvragen Espoo/Helsinki (voorgesteld door NB, nog niet zeker)

Overleg is op verzoek van Noord Brabant, naar aanleiding van de mail van Dick:

1. Voortgang dossiers [REDACTED] en Sabic

[REDACTED] (21 kg/jaar)

Het dossier van [REDACTED] loopt sinds oktober 2021, waarbij uit het onderzoek van Stowa naar 8 RWZI's in Nederland de hoge hoeveelheid PFAS in influent en effluent van RWZI Bath bleek. OMWB heeft het concept vermijdings- en reductieprogramma (VRP) van [REDACTED] beoordeeld en geconcludeerd dat de aangeleverde informatie nog niet voldoende is. Op 14 maart heeft OMWB haar inhoudelijke reactie aan [REDACTED] gestuurd en hen nog tot 15 april gegeven om e.e.a. aan te vullen.

OMWB geeft aan dat pas als het VRP van [REDACTED] definitief is, er afspraken volgen over het inplannen van proefnemingen en ook over de termijn waarop reductie van de PFAS lozing plaats zou kunnen gaan vinden. Verwachting is dat dit pas in mei duidelijk wordt.

Sabic (50kg/jaar)

Het dossier Sabic loopt voor ons sinds juni 2022, nadat Provincie Noord-Brabant de PFAS-lozingen bij ons heeft gemeld. OMWB verwacht de beoordeling van het VRP van Sabic binnenkort af te kunnen ronden. Sabic zet in op een aanpassing in het productieproces, waarbij zij niet zelf PFAS toevoegen aan een product, maar gebruik maken van een product waar al PFBS aan is toegevoegd.

Proefnemingen wijzen uit dat deze maatregel een reductie oplevert van 75-85% ten opzichte van de huidige werkwijze waarbij zij PFBS zelf toevoegen. Vooralsnog is niet duidelijk op welke termijn dit zou kunnen worden gerealiseerd.

Voor ons is overigens ook niet duidelijk welk bedrijf deze 'masterbatch' maakt en of daarbij ook emissies of lozingen van PFBS plaatsvinden.

Aanpak ZR door DCMR (5 kg/jaar)

Het kan ook anders (meer voortvarend): als voorbeeld kan de aanpak van DCMR worden genomen. DCMR staat op het standpunt dat het lozen van PFAS-houdend afvalwater zonder dat er lozingseisen in een vergunning staan, een niet vergunde activiteit betreft en dat er derhalve sprake is van een overtreding.

DCMR heeft vanuit die redenering Zeeland Refinery verplicht om een lozing van 4,75 kg per jaar van PFAS uit een drainagesysteem te behandelen. Kosten lopen op tot € 300.000 per kg vermeden PFAS per jaar. Het bedrijf past deze maatregelen vanaf Q2 2023 toe.

DCMR heeft recent een rechtszaak met Chemours verloren. Dat ging over het gelijk stellen van alle PFAS aan ZZS en er werd een maatregel voorgeschreven die volgens DCMR BBT is. De rechter gaf aan dat DCMR beide stellingen onvoldoende heeft gemotiveerd. DCMR bestudeert de uitspraak nog, maar het lijkt mogelijk dat de aanscherping van de vergunning met een betere motivering wel standhoudt.

Annotatie PFAS overleg

2. Immissietoetsen

In de brief van Noord Brabant is aangegeven dat zij de immissietoets voor beide bedrijven uit zouden voeren. Het is echter gebruikelijk dat een bedrijf dat zelf doet. RWS had aan OMWB aangegeven dat zij bepaalde informatie misten en dat zij daardoor geen immissietoets konden uitvoeren. In het ambtelijk gesprek van woensdag 29 maart is daarover gesproken en het beeld daarover is bijgesteld.

OMWB gaat RWS vragen welke informatie zij missen en op welke onderdelen bijvoorbeeld mogelijk aannames gedaan moeten worden. Aan de hand daarvan kunnen alsnog immissietoetsen worden uitgevoerd.

3. Inventarisatie overige bronnen (voorgesteld door PZ, nog niet zeker)

Er zijn veel kleinere bronnen van PFAS. Denk hierbij aan (voormalige) brandweer oefenlocaties op bedrijventerreinen, plaatsen waar met schuim is geblust, percolaatwater van stortplaatsen, het effluent van rwzi's. Het is van belang om deze bronnen in beeld te brengen en waar nodig en mogelijk reductie maatregelen te realiseren.

Ook op industrieterrein Moerdijk zijn er locaties waarvan we kunnen vermoeden dat hier sprake is geweest van PFAS-verontreiniging in het verleden. Via drainage, bronbemaling en directe of indirecte lozingen kan dit in het oppervlakte water terecht komen. Denk aan Shell Moerdijk en bijvoorbeeld de locatie van Chemiepack.

Niet alleen kan PFAS op die manier vanuit NB in de Westerschelde komen, er ontstaat ook een ongelijk speelveld als deze (kleinere) lozingen in Zeeland wel, maar in Noord Brabant niet worden aangepakt. Eerste stap daarin is het inventariseren van mogelijke bronnen (directe of (indirecte)lozingen.

Dit is eerder ambtelijk aangekaart bij OMWB en ook bij de provincie Noord Brabant, maar hierop was nog geen actie ondernomen. Ambtelijk hebben we dit alsnog onder de aandacht gebracht bij Noord Brabant. Zij hebben intussen de intentie om in ieder geval naar het percolaatwater van stortplaatsen te gaan kijken.

4. Samenwerking bij adviesaanvragen Espoo/Helsinki (voorgesteld door NB, nog niet zeker)

Provincie Noord Brabant heeft voorgesteld een specifieke casus te bespreken van een te vergunnen lozing in Vlaanderen. Wij hebben aangegeven dat het niet voor de hand ligt om over een specifieke casus te spreken. We zouden wel de samenwerking bij beoordeling van adviesaanvragen vanuit Vlaanderen kunnen bespreken.

De casus waar NB naar verwijst:

Er is een adviesaanvraag binnengekomen over onttrekking van grondwater ten behoeve van restauratie van een kademuur. De RUD heeft deze doorgestuurd naar RWS voor beoordeling van de lozingsaspecten. De RUD heeft zelf een bericht naar de provincie Antwerpen gezonden, waarin dit is aangegeven. Rijkswaterstaat heeft aangegeven dat zij geen capaciteit hebben en daarom op dit moment geen enkel dossier vanuit Vlaanderen beoordelen.

Onbekend is (nog) of OMWB zelf een advies op dit onderdeel heeft gegeven. Zij hebben ambtelijk aan ons aangegeven dat de lozing van PFAS 'best fors' zou zijn (hoge concentraties, max 7,5 kg per jaar).

Verslag Overleg PFAS Provincie Noord-Brabant – Provincie Zeeland

31 maart 2023 8.00-8.45 uur

Digitaal aanwezig: Gedeputeerde Provincie Noord-Brabant Elies Lemkes, Programmamanager VTH Provincie Noord-Brabant [J] Strategisch adviseur VTH Provincie Noord-Brabant [J] Bestuursadviseur Provincie Noord-Brabant [J] Gedeputeerde Provincie Zeeland Dick van der Velde, Programmamanager Grote Projecten & PFAS Provincie Zeeland [J]

1. Voortgang dossiers [J] en Sabic

Sabic

Sabic heeft het Vermijdings- en Reductie Programma ingediend. Laatste onduidelijkheden zijn besproken en worden aangepast door Sabic. Een eerste proef met een externe vermaler masterbatch leverde niet het verwachte resultaat op. Nu is er een proef gedaan met direct PFBS inbrengen in het proces. Bij 50% van betreffende productie die de PFAS-lozing veroorzaakt is de kwaliteit voldoende aangetoond en kan deze worden toegepast. Toepassing hiervan vermindert de PFAS-stroom tot 26 kilo. Vanaf april kan dit in de productie worden toegepast. Voor de overige circa 50% van de PFBS-houdende productie is een voldoende kwaliteit nog niet aangetoond, er moeten hiervoor nog extra testen worden uitgevoerd. Indien deze testen goed uitvallen, zal waarschijnlijk vanaf juni 2023 voor deze productie ook alleen nog met de PFBS-masterbatch worden gemaakt. Daarmee kan in juli de PFAS-lozing met tussen de 95 en 98 procent zijn gereduceerd. Voor de laatste kilo's wordt dan een meetprogramma opgezet om te bepalen waar deze vandaan komen, zodat ook daarvoor naar maatregelen kan worden gekeken.

Op de vraag of de vergunning hierop wordt aangepast geeft [J] aan dat bij werkende proeven dit best beschikbare technieken zijn en hier middels de minimalisatieverplichting op kan worden gestuurd. Hiervoor volgt een aanpassing van de vergunning mbt de minimalisatieverplichting voor waterlozingen. Geconcludeerd wordt dat naar verwachting hiermee tussen de 95 en 98 procent reductie van de PFAS-lozing kan worden geborgd.

[J]

Gemeld wordt de schuimtechniek waarmee [J] proeven aan het doen is. Dit is een geheel nieuwe techniek om PFAS-vervuiling uit het water te halen. Daarnaast past [J] nu mapping toe op te ontvangen afvalstromen. Daarmee hebben ze een halvering van de PFAS-lozing volgens hun metingen weten te bereiken. Betekent ook dat er afvalstromen niet door het bedrijf worden aangenomen. Gedeputeerde Lemkes geeft aan dat het haar bekend is dat een tankwagen met PFAS-houdend afval nu ergens geparkeerd staat, omdat dit niet meer door [J] verwerkt wordt. Zij wil dit ook graag onder de aandacht brengen van de minister. Gedeputeerde Van der Velde geeft haar te willen ondersteunen daarin.

Via het vermijdings- en reductieprogramma wordt verder ingezet om te kijken hoe PFAS kan worden verminderd. [J] vraagt in hoeverre hier filtering, zoals met actief kool-filters of de combinatie van maatregelen zoals toegepast bij Indaver Antwerpen ook wordt bekeken. [J]

[J] geeft aan dat dit onbekend is of dit ook wordt overwogen. Gedeputeerde Lemkes vraagt om hier wel naar te gaan kijken.

Gedeputeerde Van der Velde geeft aan dat bij een casus in Zeeland, Zeeland Refinery, een oude vervuiling als gevolg van brandblusschuim zorgt dat drainagewater met PFAS is vervuild. In overleg met DCMR heeft dit bedrijf besloten voor 1 miljoen per jaar actief koolfilters te gaan gebruiken. Daarmee wordt een PFAS-lozing van vier tot vijf kilo sterk teruggebracht.

2. Immissietoetsen

Toegelicht wordt dat afgelopen woensdag een ambtelijk overleg is geweest. Eerder heeft de Provincie Noord-Brabant contact gehad met Rijkswaterstaat. Daarbij is door Rijkswaterstaat aangegeven dat door het ontbreken van gegevens een gehele immissietoets onmogelijk was. In het gesprek woensdag is uit toelichting vanuit het ministerie van IenW gebleken dat een immissietoets voor enkel PFAS wel mogelijk is. Dit zal nu worden uitgevoerd op korte termijn.

■ J ■ vraagt of voor Sabic dit nu zou moeten of beter in juli kan na de aanpassingen in de productie. ■ J ■ zou nu wel moeten gebeuren en waarschijnlijk is het beter Sabic in juli te doen.

3. Overige bronnen

Voor PFAS vanuit de gesloten stortplaatsen te monitoren wordt gemeld dat de mogelijkheden momenteel worden besproken. Hierin worden goede stappen gezet. Over het meten bij alle inrichtingen (die onder gezag van de provincie vallen) is aan de omgevingsdiensten gevraagd advies te geven. Dit kan namelijk niet in één keer bij alle bedrijven, daarom op basis van kans op aanwezigheid PFAS afwegen waar te starten. Dit zal in Noord-Brabant mee worden genomen in traject van ZZS-inventarisaties.

4. Samenwerking bij adviesaanvragen Espoo/Helsinki

Dick van der Velde geeft aan dat de Provincie Zeeland de omgevingsdienst (RUD Zeeland) extra middelen beschikbaar heeft gesteld om extra inzet te plegen op de adviesaanvragen uit Vlaanderen. Rijkswaterstaat Zee en Delta krijgt ook extra capaciteit hiervoor van het ministerie van IenW. Daarnaast in gesprek met Vlaanderen om te kijken op welke manier de adviesaanvragen beter/inzichtelijker aangeboden kunnen worden. Graag wordt hierop ook samengewerkt met Brabant, omdat het soms om dezelfde adviesaanvragen gaat. Elies Lemkes geeft aan dat ook graag te doen.

■ J ■ geeft aan dat omgevingsdiensten elkaar ook al goed weten te vinden, voorbeeld is uitwisseling over de adviesaanvraag voor vergunning Scheldekaai

5. Communicatie

Besproken wordt dat ten aanzien van de ontwikkelingen gezamenlijk te communiceren. Met name de voortgang rond Sabic en ■ J ■ heeft de aandacht van de pers. Communicatieadviseurs zullen hierover met elkaar in contact worden gebracht.